Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Rijkswaterstaat
Noord-Holland

Toekanweg 7
2035 LC Haarlem
Postbus 3119
2001 DC Haarlem
T 023 530 13 01
F 023 530 13 02
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon
Ed de Heij
Projectleider

T 06-46087705
ed.de.heij@rws.nl

Datum
7 februari 2013

Nummer
2013-01

Bijlage(n)
-

verslag

Omschrijving	Informatiebijeenkomst Marken
Datum bespreking	7 februari 2013
Deelnemers	Berthe Brouwer (voorzitter) Rijkswaterstaat Noord-Holland Liz van Duin (directeur Water, Scheepvaart en Realisatie Infrastructuur) Ed de Heij (Projectleider Versterking Omringkade Marken) Bart Spaargaren (Projectmanager Meerlaagsveiligheid Chris van der Geest (Adviseur Milieu) Johan Offermans (Adviseur Techniek) Niek Berg (Adviseur Techniek) Adrie Dekker (Projectsecretaris) Jetske Verkerk (Adviseur) Pieter Zoon (Adviseur Communicatie) Danou Veenhof (Afdelingshoofd) Gemeente Waterland mw. L.M.B.C. Wagenaar-Kroon Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier Kees Stam (Hoogheemraad) Bewoners van Marken
Afschrift aan	Deelnemers

1. Opening en welkom

Berthe Brouwer, de gespreksleider van deze avond, opent de bijeenkomst om 18:35 uur en heet alle aanwezigen welkom op de informatieavond over het dijkversterkingsplan van Marken. Het doel van deze bijeenkomst is het informeren van de bewoners van Marken over de dijkverstevigingsplannen en eventuele veranderingen in de plannen. Tevens wil men graag luisteren naar de inbreng van de bewoners. Er wordt begonnen met een presentatie en daarna kunnen vragen worden gesteld. De burgemeester van gemeente Waterland is aanwezig en een aantal inhoudelijk deskundigen van Rijkswaterstaat. De presentatie wordt gegeven door Bart Spaargaren, de projectmanager Meerlaagsveiligheid.

2. Presentatie dijkversterkingsplan
Het dijkversterkingsplan behelst het versterken van de west- en zuidkade van Marken. Het doel van de bijeenkomst is het informeren van de bewoners over de plannen van Rijkswaterstaat voor de dijkversterking Omringkade Marken en een alternatieve aanpak. Er zal van gedachten worden gewisseld over de dilemma's en de bewoners worden geïnformeerd over het vervolgproces.

In 2005/2006 zijn delen van de west- en zuidkade afgekeurd op stabiliteit, steenbekleding en kruinhoogte. In 2010/2011 zijn delen van de noordkade en havenkade afgekeurd op stabiliteit binnenwaarts; er wordt momenteel nader onderzoek gedaan naar de waterspanning middels peilbuizen. Door Rijkswaterstaat zijn plannen gemaakt voor de verbetering van de veiligheid. Als deze akkoord zijn bevonden, wordt het beheer en onderhoud van de Omringkade overgedragen aan het Hoogheemraadschap. Er is slechts een gedeelte van de dijk voldoende bevonden, het gedeelte aan de noordpunt. De conclusie is dat de west- en zuidkade integraal versterkt moeten worden. Er is een ontwerp met uitgangspunten opgesteld en na een multicriteria-analyse is gekozen voor vierkant versterken. Hiermee blijft men dicht bij het huidige profiel en dit geeft de grootste kans op beperkte en gelijkmatige zetting. Er wordt maatwerk toegepast op bebouwd gebied en specifieke waarden. De binnenberm krijgt een lengte van 11 tot 14 meter (met een slootverplaatsing binnenwaarts), de buitenberm krijgt een lengte van 8 tot 10 meter en er zal een kruinverhoging plaatsvinden van 0,5 tot 1 meter. De taludhelling zal iets flauwer worden. De bovenkant van de dijk wordt 3 meter breed en blijft op dezelfde plek. Het wandel- en fietspad behouden dezelfde afmetingen. Er komt gras aan de binnenzijde en basalton aan de buitenzijde. Bij bebouwing vindt maatwerk plaats. Ten noorden van de haven, ten zuiden van de haven en bij de Rozewerf worden damwanden geplaatst.

Inmiddels is een ander denken aan het ontstaan over veiligheid tegen het water. Er is een pas op de plaats gemaakt omdat het vierkant versterken met stabiliteitsbermen meer ruimte vraagt en grondaankoop en compensatie tot gevolg heeft. Ook zijn de aanlegkosten hoger dan een jaar geleden voorzien was. Er zijn nieuwe inzichten ontstaan zoals over de sterkte van veen. Helaas zullen de resultaten van onderzoeken hiernaar pas in 2015 bekend zijn. Wel wil Rijkswaterstaat de haalbaarheid van meerlaagsveiligheid onderzoeken. Dit gaat om een optimalisatie van drie soorten van maatregelen om de veiligheid te vergroten. Het gaat om preventieve maatregelen, duurzame ruimtelijke inrichting en rampenbeheersing. Inmiddels zijn in het land al zes proefprojecten gedaan. Rijkswaterstaat wil van maart tot en met juni de haalbaarheid van een proefproject meerlaagsveiligheid onderzoeken. Als dit niet kansrijk is, gaat men door met het dijkversterkingsplan. Als men wel kansen ziet, wordt een pilot gestart die van augustus 2013 tot augustus 2014 zal lopen. In de tweede helft van 2014 vindt besluitvorming plaats over de keuze tussen meerlaagsveiligheid en ter visie legging van het dijkversterkingsplan. De bedoeling is om van 2015 tot en met 2017 de realisatie te laten plaatsvinden. De genoemde periodes zijn een indicatie.

3. Vragen
Vraag: wordt het dijkversterkingsplan nu stilgelegd?
Antwoord Bart Spaargaren: dit is een parallel proces, het dijkversterkingsplan is nog niet van tafel, maar wordt even "on hold" gezet.

Vraag: als men wel doorgaat met het dijkversterkingsplan hoe vindt dan de procedure plaats? Wordt deze onderbroken?
Antwoord Bart Spaargaren: de procedure wordt op dit moment onderbroken. Als men met de pilot aan de slag gaat, komt er ruimte voor inspraak van de burgers. Als men doorgaat met het dijkversterkingsplan, wordt de normale procedure gevolgd. Aan het maatwerk is al gedeeltelijk invulling gegeven.

Vraag: kan de uitwerking van de detailoplossing worden verstrekt aan de bewoners?
Antwoord Bart Spaargaren: voor de Rozewerf kan dit worden verstrekt, maar andere zaken zijn nog niet helemaal uitgewerkt.

Vraag: in 2015 wordt een nieuw hoogwaterbeschermingsplan gemaakt, waarbij nieuwe normen worden gehanteerd. Kan de dijk dan minder hoog worden gemaakt? IJburg heeft blijkbaar andere normen gehanteerd, want dit is een buitendijks gebied, er wonen meer mensen, maar heeft wel een lagere waterkering. Tevens is de dijk niet geheel dicht.
Antwoord Berthe Brouwer: het verschil zal erin zitten dat men uitgaat van een overstromingskans in plaats van een overschrijdingskans van de waterkant. Vergelijkingen met IJburg zijn niet te maken, omdat IJburg hoger ligt dan Marken. Het veiligheidsniveau van IJburg is zelfs hoger dan dat van Marken. Het is inderdaad zo dat het aangezicht heel anders is. Er zit een lang bermgebied aan de dijk, waardoor de kruinhoogte optisch lager lijkt en kan worden beperkt. De dijk is niet open; er zit een sluis in en is gesloten.

Vraag: hoeveel meter naar links komt de damwand bij Rozewerf richting vuurtoren?
Antwoord Bart Spaargaren: de damwand wordt geplaatst waar de tuinen beginnen, waar nu het hekje staat.

Vraag: moeten er dan schuren worden gesloopt?
Antwoord Niek Berg: het plan is erop gericht om de tuinen en schuren te bewaren. Daarom moet de damwand in de binnenberm komen te staan. Er kan nu nog niet worden gezegd of en welke schuren eventueel weg zouden moeten of ver- en teruggeplaatst worden.

Vraag: is er ervaring met het aanbrengen van damwanden bij terpjes in verband met trillingen?
Antwoord Niek Berg: er wordt gekozen voor een methode waarbij de damwand trillingsvrij de grond in gaat. Dit is een dure methode, maar is erop gericht trillingen te voorkomen. Dit is al op verschillende plaatsen gedaan.

Vraag: komt er voor de eigenaren en beheerders van de tuinen van de Rozewerf nog een aparte vergadering?
Antwoord Bart Spaargaren: er zal een aparte vergadering worden belegd.

Vraag: er zijn twee plaatjes getoond van het gedeelte ten noorden van de haven, welke van de twee is de juiste?
Antwoord Niek Berg: de artist impression komt het dichtst bij de realiteit. Er zal ongeveer 60 cm van de damwand boven het water uitkomen.

Vraag: er is de vorige keer gevraagd om een schaaltekening, maar deze is niet ontvangen.
Antwoord Bart Spaargaren: deze zal worden bekend gemaakt als het plan weer van de plank komt.

Vraag: wat is het motief van deze dijkversterking, omdat slechts één keer in de 1250 jaar sprake is van een overstromingskans. Kan iemand uitleggen wat de bewoners van Marken zou kunnen overkomen? Stel dat het moeilijk is te kiezen tussen mogelijke alternatieven, garandeert men dat de dijk aan de zuid- en westzijde op een adequate manier wordt opgeknapt?
Antwoord Bart Spaargaren: de verwachting over de klink van de dijk is 1,5 cm per jaar. Je kunt betwijfelen of deze klink optreedt. De normstelling gaat veranderen, waarbij wordt gekeken naar de overschrijdingskans van de waterkant in plaats van de overstromingskans. Het kan zijn dat men daardoor tot andere maatregelen komt. Wat betreft het opknappen van de dijk is het zo dat het niet zinvol is hier nu iets aan te doen, omdat de ingrepen aan de dijk zeer snel zullen worden uitgevoerd.

Vraag: er zijn twijfels over het trillingsvrij aanbrengen van de damwand. Bij de Noord-Zuidlijn werd ook gesteld dat dit trillingsvrij zou kunnen.
Antwoord Bart Spaargaren: dit is niet vergelijkbaar. Het trillingsvrij aanbrengen van de damwand is een beproefde techniek. Er zal worden uitgezocht of er bestaande voorbeelden zijn. Iemand uit het publiek geeft aan dat in Rijswijk in de Betuwe zo'n dam is gedrukt zonder noemenswaardige problemen.

Vraag: is er overwogen om de dijk alleen aan de buitenkant te versterken?
Antwoord Bart Spaargaren: dit is niet mogelijk, omdat buitendijks allemaal slappe grond aanwezig is. Dit heeft technische beperkingen.

Vraag: binnendijks is ook slappe grond aanwezig; hier ligt een sloot.
Antwoord Niek Berg: hier is echt naar gekeken. Men is begonnen met alle denkbare oplossingen in kaart te brengen. In die fase is buitenwaartse dijkversterking afgevallen. Het plan dat nu voorligt, kwam als beste naar voren. De historische waarde van een kleine dijk blijft behouden; men blijft zoveel mogelijk bij de huidige situatie. Het aanzicht van Marken blijft bewaard. De veen- en kleigronden zijn al voorbelast; hoe meer je daar vanaf gaat, hoe meer verdichting je krijgt. Ook is voor de komende 50 jaar gekeken naar de kruinhoogte, de kwaliteit van de steenbekleding en de kwaliteit van het dijklichaam zelf. Met name de stabiliteit pleit ervoor dicht bij de huidige situatie te blijven. Een dijk die buitenwaarts is versterkt, ziet er heel anders uit.

Vraag: is hierover overleg geweest met de bewoners?
Antwoord Niek Berg: er zijn klankbordbijeenkomsten belegd en er is geprobeerd zoveel mogelijk de bewoners bij te praten en te luisteren naar wat er leeft. Het kan best zijn dat sommige mensen individueel een andere mening hebben. Bart Spaargaren merkt op dat men met Niek Berg wel eens kan kijken naar de technische aspecten die als uitgangspunt dienen.

Vraag: als de dijk wordt opgehoogd, welke grond wordt dan gebruikt? Bij de laatste ophoging zijn met de grond zaden meegekomen.
Antwoord Bart Spaargaren: Er komt klei in de toplaag van het talud. Er zal worden gekeken naar de mogelijkheden en de aannemer wordt aangestuurd om te voorkomen dat er zaden in de grond zitten. Het onderhoud aan de dijk, zoals maaien, is de verantwoordelijkheid van het Hoogheemraadschap.

Vraag: de dijk die loopt van de Rozewerf naar de vuurtoren is opgehoogd aan de binnenkant. Het pad kalft af naar binnen toe. Het is dus blijkbaar niet verstandig om aan de binnenzijde te versterken?
Antwoord Niek Berg: de specifieke situatie is hem niet bekend. Wat men met de dijkversterking voorstaat, is zowel versterking aanbrengen aan de binnenkant als aan de buitenkant, zodat de druk aan beide kanten even hoog is. Wel moet worden bedacht dat de ondergrond heel slap is en dat de berm aan beide zijden moet worden ondersteund.

Vraag: wordt voordat er iets wordt uitgevoerd, nog onderhoud gepleegd aan de dijk?
Antwoord Bart Spaargaren: er zal geen onderhoud meer worden gepleegd aan de steenbekleding. Er kan wel worden bekeken of er iets moet worden gedaan aan de klinkers op het dijkpad. Wel moet men scherp kijken of dit nog kan, omdat de budgetten voor onderhoud niet ruimhartig zijn. Wel staat de veiligheid voorop. Als bewoners zelf punten kunnen aanwijzen die onveilig zijn, zijn deze welkom.

Vraag: is er een reden dat de proefperiode maar vier maanden duurt?
Antwoord Bart Spaargaren: de vier maanden zijn bedoeld om te kijken of een pilot haalbaar is. Als er kansen zijn wordt daarna de "echte" pilot uitgevoerd. Dat duurt naar verwachting een jaar.

Vraag: voor de dijkversterking medio jaren 70 is grond uit Zuid-Flevoland gebruikt. Dit was veenachtig spul en hier zat veel kweek in van koolzaad. Toch is hiermee ook binnendijks versterkt. Is er een reden geweest waarom in de jaren 80 is besloten te kiezen voor buitenwaartse versteviging?
Antwoord Berthe Brouwer: er worden strengere eisen gesteld aan de klei die moet worden gebruikt voor dijkversteviging. Er wordt nu zware klei gebruikt.

Vraag: is de overweging om te zoeken naar een alternatief geboren uit kostenoverwegingen of kwaliteitsoverwegingen?
Antwoord Bart Spaargaren: de uitvoering van een alternatief mag net zo duur zijn. Een dijkverbreding van 20 meter bijvoorbeeld wordt niet vrolijk ontvangen. Als er mogelijkheden zijn die minder ingrijpend zijn, wordt hiervoor gekozen.

Vraag: is er iets geleerd uit het dijkverbeteringsproject van de jaren 80?
Antwoord Bart Spaargaren: de techniek van het maken van dijken is een permanent proces van verbetering. Bart Spaargaren weet niet of specifiek is gekeken naar het dijkverbeteringsproject van de jaren 80.

Vraag: wat zou het meerlaagse plan met de pilot concreet kunnen inhouden?
Antwoord Bart Spaargaren: dit behelst een plan waarin preventiemaatregelen en maatregelen wat betreft de ruimtelijke ordening en rampenbestrijding zijn opgenomen. Hierin wordt een optimum gezocht. Als voorbeeld wordt genoemd dat als bij een overstroming tijd gewonnen kan worden, er meer tijd is voor evacuaties. Berthe Brouwer heeft al een pilot getrokken waarbij onderzoek werd gedaan naar meerlaagsveiligheid.

Vraag: wat is de indicatie van de kosten van het huidige plan?
Antwoord Bart Spaargaren: de kosten bedragen 30 miljoen Euro. Onder meer het diep inslaan van een damwand is zeer prijzig.

Vraag: is het mogelijk dat de Rozewerf overgeslagen wordt?
Antwoord Bart Spaargaren: dit zou in de pilot onderzocht kunnen worden.

Vraag: Jacob Zeeman wil Rijkswaterstaat uitnodigen om eens een middag te brainstormen over hoe het ook anders kan.
Antwoord Bart Spaargaren: deze uitnodiging wordt aanvaard.

Vraag: 30 miljoen Euro schept wel wat perspectief. Om de dijk buitenwaarts te versterken bedragen de kosten 500 Euro per meter.
Antwoord Bart Spaargaren: dit zal nog een keer met elkaar worden besproken op de brainstormsessie. Rijkswaterstaat wil graag de gedachten van de bewoners weten en de bewoners mee laten denken over het ontwerp.

Vraag: Rijkswaterstaat is in 2005 begonnen met dit plan, is het resultaat alleen de getoonde plaatjes?
Antwoord Bart Spaargaren: de toetsrondes komen niet sterk over; het was beter geweest als dit in één proces was gedaan. Rijkswaterstaat is niet alleen gekomen tot de getoonde plaatjes, maar heeft een ontwerp dijkversterkingsplan op de plank liggen.

Vraag: zal in 2015 daadwerkelijk worden gestart met de uitvoering?
Antwoord Bart Spaargaren: 2015 is het uitgangspunt, maar dit is nog afhankelijk van wat er uit de pilot komt. Er wordt naar gestreefd om in 2015 tot uitvoering te komen.

Vraag: dus er gebeurt aan de oostkant tot die tijd niets meer aan de dijk.
Antwoord Bart Spaargaren: het is inderdaad niet de bedoeling nog werkzaamheden aan de dijk te verrichten voordat de uitvoering start.

Vraag: er zitten nogal wat haken en ogen aan het plan, de sloot verleggen, grond kopen van boeren en dergelijke.
Antwoord Bart Spaargaren: daar zijn waarborgen voor in de zin van compensatie en dergelijke. Dit is alleen maar een reden waarom wordt gekeken naar alternatieven.

4. Sluiting

Liz van Duin geeft het woord aan mevrouw Wagenaar, de burgemeester van Waterland, met de vraag wat zij meeneemt van deze avond.
Mevrouw Wagenaar geeft aan dat zij een grote groep betrokken bewoners ziet. Er zijn veel technische vragen gesteld over het dijkverstevigingsplan. De pilot is nog vaag. Daarnaast zijn er zorgen over de onderhoudsstaat van de dijk. Tot slot blijkt dat ieder een eigen beeld heeft bij de genoemde 30 miljoen Euro.
Voor het komende jaar wordt een parallel spoor gevolgd. Het dijkversterkingsplan wordt procedureel onderbroken, maar ontwerptechnisch gaat men door met het verbeteren van de plannen. Daarnaast gaat men nadenken of het ook anders kan. Hierbij is ook de Eilandraad en het Hoogheemraadschap betrokken. Er zal worden geprobeerd op een andere manier te denken dan in grote dijken om een gebied heen. In de meerlaagse pilot kan worden bekeken of het mogelijk is de Rozewerf buiten de versterking te laten. De periode tot de zomer wordt gebruikt om te kijken of er muziek zit in de pilot. Na de zomer komt Rijkswaterstaat terug bij de bewoners met de keuze die zal worden gemaakt. Men kan zich afvragen of dit nu allemaal nodig is. Het heeft te maken met de technische kant en de veiligheidskant. Mevrouw Wagenaar weet hoeveel onrust het geeft, maar is van mening dat er een unieke mogelijkheid is. Een en ander zal nooit betekenen dat het minder veilig wordt. Als er een mogelijkheid is om het anders te doen, moet deze met beide handen worden aangegrepen, maar er mag nooit worden getornd aan de veiligheid.

Liz van Duin neemt het woord en geeft aan dat Rijkswaterstaat na de zomer terugkomt bij de bewoners. Er zal gebruik worden gemaakt van het aanbod om in overleg te gaan. Ook is het een optie om de veiligheid hierin mee te nemen.

De voorzitter van de Eilandraad merkt op dat er hele goede opmerkingen zijn gemaakt. Hij roept de bewoners op om zich op te geven voor de werkgroep van de Eilandraad. Hij gaat mee met het verhaal als Rijkswaterstaat kan garanderen dat Marken de komende twee jaar droog blijft. Hij is van mening dat de aanwezigen voor de voorgestelde manier moeten gaan.

Berthe Brouwer dankt ieder voor de inbreng en geeft aan dat hierop in augustus of september wordt teruggekomen. Het verslag zal aan een ieder die zijn of haar emailadres heeft achtergelaten worden toegestuurd. Nabranders en opmerkingen kan men via de mail inbrengen of op papier achterlaten.
Zij bedankt alle aanwezigen nogmaals en wenst een ieder wel thuis.
De bijeenkomst wordt gesloten om 20:15 uur.